

הָאֲרָגוֹ הָאָדָם

(ספור)

1

לְקוֹל הַדֹּלֵת שֶׁנִּפְתַּחַה הַרִימָה אֶת רֹאשָׁהּ הַמְסוּלָסִל מִן הַסֵּפֶר וְעִינֶיהָ פָּנוּ יִשְׂרָאֵל הַבָּא.

— מָה נִשְׁמַע, אָבָא?

הוּא שֶׁהָרֵגַע, פִּשַׁט אֶת מַעֲלָוֹ בַּמִּתְיֹנֹת, חִפְּשׂ אִיזָה זְמַן עַד שֶׁמִּצָּא יֶתֶד פְּנוּיָה, תֵּלָה בָּהּ אֶת מַעֲלָוֹ, הִצִּית פְּפִירוֹסָהּ, וְרַק אַחֲר־כֵּךְ עָנָה:
— מָה נִשְׁמַע? אֶת שׂוֹאֵלֶת. יוֹדַעַת אַתְּ, בַּמְהֵרָה יִיטֵב מִצְבָּנוּ, יִיטֵב לְגַמְרִי. רֵאִיתִי אֶת הַמְנַהֵל מִ—סְקִי; הוּא הַבְּטִיחַ לִי מִשְׁרָה בְּבֵית־הַסֵּפֶר שֶׁלּוֹ. זֶהוּ כִּבְרַת כְּמוֹנָח בְּכִיסִי. מִלְּבַד זֶה פָּגַשְׁתִּי אֶת מִירְלֹזוֹן. חִפְּץ הוּא לְיֹסֵד פֶּה קוֹרְסִים חֲדָשִׁים לְלַמּוּד הִיסְטוֹרִיָּה. הוּא אֹמֵר, כִּי יִזְמִין גַּם אוֹתִי. אָדָם מִצּוֹיֵן הוּא מִירְלֹזוֹן זֶה, אָדָם נִפְלָא. אֵלּוֹ יוֹדַעַת, מִירְהֲלִי, כִּמָּה לְבַבִּי הוּא הַאִישׁ...

—וְכִסְפֵּךְ לֹא חִפְּץ לְהִלוֹת לְךָ הָאָדָם הַמִּצּוֹיֵן? — שֶׁאֵלָה מִירְהֲלִי, וְעִינֶיהָ הִפְקִיחִית הַשְּׁחֹרוֹת הַבֵּיטוֹ בְּלַעַג שֶׁל סִפְקָא.
— אֵינִי לֹא, מְבִינָה אֶת — עָנָה אַבְיָה בְּלֶחֶשׁ וּבְכִישְׁנוֹת, כִּאלֹו זֹאת הִיא אֲשַׁמְתוֹ שֶׁלּוֹ — הוּא נִשְׁבַּע לִי, כִּי אֵינִי לֹא עָתָה. אֲבָל עֵינַי הַקּוֹרְסִים — זֶהוּ דָבָר וּדְאִי...

הוּא הִתְהַלֵּךְ בַּחֲדָר הַנָּה וְהִנֵּה, דָּבָר וְהִתְלַהֵב, וּדְמִיוֹנוֹ הוֹסִיף לְרַקוֹם.
— חוֹשֵׁב אֲנִי, כִּי בְּעוֹד שְׁבוּעָה יֵצֵא הַדָּבָר לְפַעוּלָה... וְאוֹ, מִירְהֲלִי, נְחִיָּה חַיִּים אַחֲרִים לְגַמְרִי. חַיִּים שֶׁל טוֹבָה... אוֹ תִקְנִי לְךָ אוֹתוֹ הָאֲרָג — זוֹכֵרֶת אַתְּ? כִּשְׁעִבְרָנוּ לְפָנַי הַמְּחֹסֵן שֶׁל רֶסֶקִין וְהוּא מִצָּא חֵן בְּעֵינַיךְ — מִשִּׁי עִם נְקוּדוֹת־כֶּסֶף? וְאֵל הַתִּיאֲטְרוֹן נִלְךְ יַחַד, נִרְאָה אֶת „הַצִּפּוֹר הַכְּחוּלָה“.
הוּא נִשְׁאָר כְּמוֹ שֶׁהִיָּה — אֹפְטִימִיסֵט נִצְחִי שֶׁאֵינִי לֹא תִקְנָהּ, שֶׁאֵף הַרְעָה הַיּוֹתֵר גְּדוּלָה לֹא יִכְלֶה לְעַרְעֵר אֶת בְּטַחוֹנוֹ הַתְּמִים בְּבִנְיָאָדָם, בְּעַתִּיד.

אך הנה היתה דממה בחדר. ומירה'לי מלטה מבין שפתיה הדקות, שהתפתלו באירוניה קלה:

— ואני לא יכולתי גם היום לצאת החוצה לטייל, נעלי קרועות. וכנראה, לא במהרה אוכל...

הערה קטנה זו נחתה כחץ דוקר בלבו של האב. היא הוכיחה, כי הבת אינה נותנת אף אמן כלשהוא בדבריו. וגם המפה המלוכלכה, פת הקיבץ המונחת על הש"הן, כל אשר מסביב כאלו לעג לו ובא להזים את האפטימיות שלו הזמה גמורה ומוחלטה, בא להעיד, שאין כל מקום לתקוה, כי מנגלגלים הם מטה מטה ואין מוצא...

הוא נשתתק ונבוך קצת, והתלהבותו פגה פתאום...

— ואני אמר לך, אבא — לפי דעתי (היא אומרת תמיד ביהירות קצת "לפי דעתי", כגדולה), הרי אין כל טעם לשמור על הארגו שלו ולטבול דלות ורעב — בשעה שאנו עשירים כל-כך...

הוא נרתע, כאלו נגעו במקום הפצע של נשמתו.

— את הארגו שלנו, את ארגו משפחתנו? לא, היה לא תהיה. את הארגו לא נמפור. את שומעת? היה לא תהיה...

— אבא, הלא תמיד אגיד, כי רק למעמסה הוא לנו, הארגו הישן הזה, אין לו מקום כלל בחדרינו הצרים, פגר הוא באמת... הוא התרגו ובעט ברגלו.

— חדלי לך מלדבר כך! את שומעת? אני אוסר עליך לדבר ככה...

אבל היא אינה יראה מפני עסו. מניעה היא כתפיה, כאדם שאומר: אני יעצתי לך, ואם אינך רוצה — כך האשם, ואני פטורה מן האחריות — וקוראת הלאה.

הוא כבר התחרט על שכעס על בתו היחידה, ופניו מתות לבלוריותו האזורה מתמלאים קמטים. עתה, כשהוא רואה את פניה המתע תיז יחד עם כל שנוי בגורלו של גבור הספור, רשהוא מסתכל בעגולים הכחלים מתחת לעיניה, לבו נוקפו. הלא הוא האשם בכל זה. מתוך האידיאליות שלו לא ידע לטפל בפרח זה טפול, שהוא ראוי לו. נדמה לו, כי לפניו עגולים אלה יתאימו חדרים מרנחים והרבה אספקלריות, שבכל אחת מהן יראו עינים שחורות וריסים ארפים... כמה הם ארפים! כשהיא קיראת, נראות עיניה כעצמות... עוד מעט — עוד שנה, שנתים — והרבה צעירים יהיו חוזרים אחריה ואת נפשם עליה...

ובאמת, למה התרגו? הלא הצדק אתה. חס הוא על בלואי-חסבות יסנים בשעה שבתו חיה חיילחץ. כלום אין החיים קודמים למתימם? הוא הדליק את הנר וסר אל החדר השני, מקום עמד הארגו האלם, הסון וגדול ומלא את חצי החדר.

כנה זכרונות היו קשורים בארגו זה!

בי-ייתו עמד הארגו ב"טרקלין" שבביתם, בית-הרבנים, בזוית צנועה, ונפה אמה היתה פרושה עליו. בימי חג היתה אמה נגשת אל ארגו זה

בוהירות רבה, פותחת במפתח משונה את מנעולו ומוציאה ממנו כלים וחפצים שונים – מפות של סמיט ומנורות-כסף, ומיד היו פני החדרים משתנים, החל היה סר מן הבית וכלו מקבל מראה חג. ויש שהיו פותחים אותו באחד מימי החל, וידוע היה, כי שמחה גדולה, מאורע חשוב בבית, כי אורחים יבואו והבית ימלא יזאון – ואז הלם לב הילד בחוקה. ומשום-כך נדמה לו אז, כי איזה יציר מסתורי שוכן בארגז הזה וכי הוא המחולל את כל שנויי-הקסם הללו. שנים עברו והוא כבר ידע, כי אין כל יציר מסתורי בארגז, כי אם בלואים ישנים, ואף-על-פי-כן לא חדל מהרגיש מין יראת-הכבוד בכני הארגז, והוא נשאר בעיניו מעלף-סודות כשהיה...

הוא פותח את המנעול, ולאור הנר מופיעים לפניו חפצים שונים. המנורה של שבת, המעטרת פרפילי-ענבים, שהיתה מצגת על השלחן בשעה שאביו הרב מתהוך בהדר הנה והנה ומהליק את זקנו המלבין, ואד קל מתמר במרום החדרים וריח פולים מתוק נשמע, והכל נחפו, הכל דחוף לקבל פני שבת המלכה...

והנה המחלצות הלבנות, הכתנות הרכות, המשמיעות רשרוש של משי, שבמששו אותן הוא נזכר בעור אשה רך וצעיר, בשמיי-אבי ושיחות-אהבה של עלומים. כאן, בארגז זה, נרדם כל העבר של המשפחה, משפחת הברונשטיינים. ואף שהוא כב- הזקין ושערו הלבין מתוך דאגות ופורעניות; ואף שמכל אה, שהיו לובשים את המחלצות, לא נשאר עתה כלום – נדמה לו עתה, כי העלומים והלומות-הנער עוד לא אבדו, כי באמת צפונים ושמורים הם בארגז זה, בטהרם ובחדושם, כמו שנשמרו בעינם כל-י-כסף אלו וכנות אלו. עוד יבוא יום – והכל ישוב לתחיה, הצואר השזוף, שעדה מחרונת-פנינים זו, והפה האדום, שהיה מנשק לפנים בסערה...

– אבא, בוא הנה... אבא, אני חפצה להראות לך דבר-מה...

הוא נרתע, כאלו תפסוהו באיזה חטא שעשה באתר – בהעזו להתמכר אל זכרונות העבר שלו... והוא שב אל החדר. הוא ישב והסתכל בפני בתו, במבט בוחן הסתכל בכל שרטוט של פניה המלאים חיים. היא זרה לו, זרה לגמרי. היא לא תוכל להבין, מדוע יקר לו כל-כך הארגז. זרוו היא לנשפחת הרבנים שלו, התמימה והשוקטה. בתנועותיה הפזיזות, בברק עיניה השחורות, באהבת החיים והתכשיטים, ברוחה המעשי, הפקחי, אין היא שיכת כלל לברונשטיינים השליו, הצנועים, האידיאליים. בה שוטף דם אחר – דם הורז אשתו, דם המיו הפזת, הקמצן והסוחר „מראשו וכד כף רגלו“.

כמה פעמים היה יושב לפניו, חוקר את פניה ומהאמץ למצא דבר-מה, ולו גם קו יחיר, משל הברונשטיינים. יש שנדמה לו, כי איזה קמט קל של שפתיה, אינו תנועה של ראשה, ביהוד כשהיא ננועעת „הן“, משל אמו הוא, הרבנית הצנועה והנדיבה, שלזכרה עוד עתה דבר-מה מרפל את עיניו ומוזעזע את לבו. אבל עתה נדמה לו, כי טעה – לא, בו-ל-י-סוּן אמיתית היא ויש בה כל הקוים והתכונות של אשתו, שגרמו לו צער רב כל-כך בשעתם.

וצר היה לו על שלכל שלשלת-הדורות הקודמת לו, לכל אשר אהב וכבד בכל לבבו, אין יורש, והלא היא היקרה לו מכל...
והוא נגש והחליק שערותיה, כאילו חפץ לגרש את ההרהורים הרעים, שעלו בלבו על-אדוניה.

II

בחדר ישב ליפמן, סוחר כבן ארבעים וחמש; איש פקח, בעל פנים שזופים, ומשום-כך נראו עיניו לבנות ביותר וכלטושות תמיד. אוהב הוא ללבוש אל ברונשטיין בשעות הפנאי, ואלי דוקא מתוך נגוד האפי מתחת הוא ביראת הכבוד לצמדנותו, להשכלתו של זה. אוהב הוא לשמוע, כשברונשטיין מדבר בדברים העומדים ברומו של עולם, על הפוליטיקה, על הצדק העולמי, שסופו לנצח, על הימים, שבהם יחדלו להציק לעובד בזעזעאיו, או גם כשהוא משבח את אחד ממכריו: תמיד יש לו איזה מפר, המוצא חן בעיניו מאד והוא משבח ומרוממו וחושב אותו לאדם שאין כמוהו.
אוהב ליפמן לבטל את דעותיו בהערה סרקסטית אחת: כל אלה הן מחשבות-ילדות. הוא, ברונשטיין, אינו יודע כלל את העולם. אל יאמין לבני-אדם! כלם רמאים שברמאים וגנבים הם...

ובכל-זאת אוהב הוא לשמוע את ה"פילוסופיה" של ברונשטיין.
- מילא, על-פי שכפי השוט, מבינים אתם, הלא עשירים הנכם מאד, ממוניקין יש לכם... הלא ארגו זה מחירו גדול מאד. הציגם עתיקים כאלה בזמננו, פשוט, בזהב לא יסלא מהירם... לסבול רעב בשנה כזו - יסלת לי מר ברונשטיין, אנו, בני-אדם פשוטים, חושבים, כי זו היא שטות...
ומירה לי הקטנה מתעוררת פתאם.

- אבא. והלא כל העת לא נהנינו מן החפצים היקרים אף כל-שהוא. לא נתת לי ללבוש את המחלצות. קרועי-בגדים הלכנו...
כן, ודאי מתרים הם לגמרי החפצים האלה. גם הוא, ברונשטיין, מבין זאת. ובכלל, הארגו הזה עם צעצועיו המשונים אינו מתאים כלל על-פי סגנונו לחדרים הצרים הקטנים האלה, לכלייהבית הפשוטים האלה. אפשר שבקית הרב, בין ארונות הספרים - שם היה יפה באמת; אבל כאן הוא כסתירה היה לכל מה שמסביב.

כן, מוסף הוא, רק יגון ואנחה הנחילהו ארגו זה. כשהיו עוברים מדירה לדירה - הלא "דלפנים" הם, כמעט שיכולים הם לשים את כל חפציהם בצרור אחד, וחלל - אבל תמיד היו מוכחים לטלטל ארגו כבד זה. ופעם אחת - אז היה הוא ומירה לי יושבים בחדר קטן - לא היה מקום לארגו, והם העמידו אותו בעזיה. ואז היה נדמה לו תמיד, כי גנבו אותו. ויש שהיה מתעורר בלילה וודאות גמורה בלב, כי כבר נגנב, והיה קופץ, לבוש כתנתו לעורו, ורץ להוכח, אם ישנו עוד...

הוא בעצמו מרגיש פתאם שנאה לארגו היסן הזה על כל אסר סבל

בגללו, שנאת עבד לאדון עריץ ונכר, המתעמר בו, והעבד מוסיף בכל-זאת להשמע לו מתוך משטמה כבושה.

— ודאי כנגדו הוא לגמרי. צריך למכרו...

הוא שותק, כמחכה בהתרה-לבו, שמישהוא יתעורר וילמד סגוריה על הארגון.

— רצונך — שואל ליפמן ישר — שאשלח לך סוחר והוא יקנה ממך את כל אלה?

ואף שהוא בעצמו דרש זאת, נבוכ קצב.

— טוב, יבוא. מענין באמת לראוה, מה גדול עשרנו...

למחרת הוציאו, הוא ומירה'לי יחדו, את החפצים מן הארגון העתיק, את כל-הכסף העמומים, מנורות-השבת, המפות המוקמות זהב והסדינים הצחורים. מירה'לי פרשה אותם, בחרה לפעמים איזו כתפיה של משי והתעטפה בה, הסתכלה בראי וחזרה והניחה אותה, וברונשטיין לא הבין, איך-זה אינה רוחשת יראת-הכבוד לכל אלה?

— את זה נשאר — מנסה הוא לדבר בקול-חננוים, כשמגיעים לסדור הישן של אמא, המכורך בעור ומשבצות-כסף עליו.

— לפני דעתי, לא. למה הוא לך, אבא? מה תעשה בו? הרי אינך מתפלל בו — והיא מביטה אליו בעיניה התמהות והבהירות.

היא מוציאה מידו גם את הסדור, גם את המפה, שהיו מכסים בה את הציצות — אין היא חפזה להשאיר כלום. אין היא שמה לב לעיניו המזחננות...

והדבר נעשה מהר כל-כך! הוא בעצמו לא יכול להבין אחרי-כן, איך זה נהיה הדבר.

בא הסוחר, איש דומה כלו לחפושית: שחור כחפושית, עיניו עגולות ובולטות כעיני חפושית ורגליו וידיו מתנועעות במהירות של חפושית. גם שפמו הדק היה דומה לקרני-משוש של רמש.

והוא מתחיל עומד על המקח בקול נעים ומתוק כדבש.

— בנאמנותי, האין הוא רואה כאן את הכתם הצהוב על הכתנת? בן שלי, איני יודע בעצמי, לכה אני קונה. כבר עברה המודה על סלסלות אלו. האין הוא רואה?

והוא מהפך בכל כתנת וכתנת, ובשעת-מעשה קם בלב ברונשטיין רק וזקן אחד: לגמור מיד את המקח והממכר, ובלבד שידים אלו, אצבעות צבות וצהובות אלו, החדלנה למשמש לעיניו בכתנתה של רוזה...

ומשום-כך, כשנגמר הנקח והסוחר הוציא את תכריך-השטרות ומסר לו צרור עבה אשר לא ראה כמוהו זה-כמה — רוח לו. כן, עתה תמו הדאגות

הקשות כל-כך ללחם, עתה נוח יהיה לו להתפלסף עם ליפמן בשאלות העומדות ברומו של עולם. עתה יהיה לחם לשבעה, גם בגד חדש למירה'לי-את כל משאלות-לבה יוכל למלאות...

רק בשעה שהחפצים נעלמו אחד אחד בתוך הסקים הרחבים, בשעה ששני בחורים רחבי-כתף אחזו בארגו וטענו אותו על שכמם, התעורר בו החפץ לאמר להם, שיוהרו בו, כאדם שמוסר לאנשים זרים את בנו ומצוה עליו. אבל האנשים נעלמו, והוא לקח את הכסף ומהר לצאת החוצה. הוא קנה במחסנים מכל אשר ראו עיניו ובזבו חלק גדול מן הכסף. הוא צִיר לעצמו את מירה'לי, כשהיא צוהלת ומפזות משמחה... אז עיניה געשות צרות, סדקים שחרחרים קטנים-קטנים, ומתוכן מבריק האישון. ניצוצות שחוק נתזים ומתפרצים... והיא תחבק אותו ותשיר בקולה הדק שירים, שקלטה על-פי השמועה, אלהים יודע איפה קלטה אותם...

הוא פזר את כל המגדנות והספריות יחד עם הארג וכובע-תבן על השלחן. מחצית הדברים, אשר קנה, היו-כרגיל-מיתרים לגמרי. אבל מירה'לי החלה לרקד בחדר, חבקה אותו וטפחה בכפות ידיה על שכמו וקראה לו „אבא'ניו“, והוא גער בה כדרכו ואמר, כי חרפה נוראה היא לנערה בת חמש-עשרה להתנהג כילדה קטנה; אבל לא יכול להתאפק ומתוך כעסו צחק, גם היא ענתה בצחוק, ושניהם סבבו ברקוד בתוך החדר.

ואחר-כך החלו ימי השבע, שבע משונה אחרי ימי הרעב. הוא פזר הרבה כסף, כדרכו תמיד בשעה שהיה ממון בכיסו.

אז החל עוד יותר לטפל במירה'לי. כאלו עתה, אחרי שנתעלם מן החדרים ארגו החפצים, לא נשאר לו דבר זולתה והוא מבקש לו משען בה, אך בה לבדה.

והיא, מירה'לי, כאלו אין לה עסק כלל למה שאבא הולך קמוט מצח. נותנת היא פקודותיה כבת יחידה מקננת, היודעת, שכל משאלות-לבה תמלאנה.

- אבא, תן לי קהוה.

- אבא, יודע אתה, מה שעליך להביא מן השוק? נחשו - אומרת היא, כשהיא סורקת שערה לפני הראי הסדוק באמצעיתו.

- כובע חדש?

- לא.

- ראי קטן?

- לא, אינך מבין כלום.

פרחים היא חפצה - פרחים לכובעה! והוא ממהר לקנות. הוא כאלו מבקש בה הנלה מן ההרהורים הרעים, הרודפים אחריו.

ויש שהיא נעשית פתאם שוקרת וזריזה, מכבדת את הבית, מבשלת - אינה מניחה לו לעשות כלום, וזו תהיה מהפכה בבית, עליונים למטה

ותחתונים למעלה" - עד שתקוץ בנה והיא זונחת הכל ושובה לספרה ולפטטה.

הדבר נעשה שלא מדעת. הוא קם בבקר, כעבור ימים אחדים, בשעה ששכרון עשרו כבר פג, ונזכר פתאם, כי דבר-מה חסר לו... והוא השתאה. מי זה נטל את הארגון?

מדוע שנו פני הבית? הבעה אחרת לו לגמרי. ריקנות אבלה ושממון. הוא נזכר בכל המאורע - ופזאם נעשה צר לו עד מות, צר על הנעשה ועל שאין להשיב את הנעשה...

הם נעורו פתאם, הם באו להרגיזו, מתי העבר. כאלו שכבו כלם וישנו במנוחה בתוך הארגון, בני משפחה זו, ועתה במכרו את משכנם, שדד רבצם, והם טובבים כה וכה, גודדים בחדר באין מקום להם לנוח... ככעד פרץ רחב באו ועברו התמונות: בית הוריו, אמו הרבנית, שצעדה בצעדים לא-נשמעים, ימי ילדותו, בשעה שחלם להיות לרב ולא את היהדות הישנה; טיוליו עם רוזה בגן העיר, בשעה שהיה עוד צעיר, ולא דאג כל-כך ללחם...

והוא הרגיש, כי עול עשה, כי הם מוכיחים אותו על שמכר את הכל, על שנתק את השלשלת הארקה של משפחתו. עתה נשאר בודד, בודד לגמרי, כולו יבש, שנשר מאילן עתיק...

וכעבור שעות אחדות גבר הכאב ויהי לכאב גופני כמעט, דומה קצת לאותו הכאב שהיה אז, לפני עשר שנים, כשהוציאו מן הבית את רוזה אשתו, והיא היתה יפה, יפה כל-כך...

הוא גער בעצמו. הלא שטות היא, שטות להצטער על איזה חמצים, על בלואי-סחכות, שהשביעוהו תמיד יגון ואנחה.

אבל הכאב חסר-הטעם לא סר. לפניו עמדו הוריו, זקנו הרב - כלם עמדו לפניו, ומבטם אמר:

- לא שמרת עלינו...

ובשעה ישיב בביתו, שהלך בחיץ, שצחק בקול מעשה, ראה אותם פתאם, את הפנים הזקנים, עומדים לפניו והוכחה אלכת בעיניהם:

- לא שמרת עלינו...

הוא הרגיש צורך לחלק עם מישהוא את כאבו. נכנס ליפמן והוא מנקש במטהו בעליות, משפשף ידיו ואומר:

- אָהָה, עתה אפשר לאמר, יש לכם לחם וגם חמאה ללחם...

הידוע הוא, פני ליפמן, לבו נוקשו קצת על שמכר...

— כן, כן. הוא מכר בזול, זול גמור. באמת הונו אותו...
הוא הגיע בידו. לא, ליפמן לא יוכל להבינו. כלום לא אחת היא,
אם קבל הרבה כסף או מעט? העיקר — מה שפליזה איננו, איננו...
ומירה'לי מנכרת לו באוהה שעה באריכות, איך צנחה עם פניה
קולובסקיה מראש ההר. גם היום תלך לטול. טוב יהיה! האין זאת, אבא?
מדוע אתה שותק, אבא, אבא? אמור... והיא מנערת אותו בידיה הקטנות.
אבל הוא שותק, מביט עליה במבט מבדר, כמשש ידיה — ושתק...
הוא היה עתה יחידי בצערו. רק הם, שכבר מתו — אמו הזקנה, אביו
ואבי-אביו — יכלו להבינו. אבל בכל העולם, בין החיים, לא היה איש אשר
יוכל להבין לו...

ואף-על-פי-כן הוא שופך לבו לפני ליפמן.

כן, בתו אחרת היא לגמרי. מדור אחר היא. ככה פעמים חרה לו
על סנטימנטליות ארוורה זו, שנשתרשה בו מאז, על הפקוקים המתעוררים
בו על כל צעד, שהפריעו בעדו לעשות חיל, ללכת לארץ רחוקה, ללמוד
באוניברסיטה... האם לא טוב, כי חפשיה היא מכל דקדוקי-עניות אלו, כי
איננה מבקשת חשבונות רבים וחיה חיים ישרים וחפשים?

ואף-על-פי-כן אין הוא שמח על זה. אין הוא שמח כלל.

כמה אהב לספר לפניה על בית-אמו, על הצניעות והשלוה אשר בו,
על הכנפיות, שהיו מתכנסות בימי חג... אבל בה לא נקלט מאומה. נדמה
לו, כי הוא ובני-דורו עוד היו עשירים עשר איניקצה; עוד נשארו להם
לפעמים ארגזים עשירים כאלה, שרידי ימיקדם; אבל עתה בזבו את העשר
האחרון—והדור הבא לא יקבל כלום, עניים ודלים הם בני-האדם עתה. הם
לא יבינו כלל, איך לבו של אדם יוכל להתמוגג בקרבו בשל איזו מפה של
יום טוב, איך אדם יוכל לבכות ולצחוק לשמע איזה נגון-תכלה ישן-נושן,
איזו מילודיה פשוטה, ששר יהודי פשוט בקול צרוד... הם מעשיים יותר,
חמריים יותר ממנו. והוא חומל עליהם — על דלותם זאת...

אבל לא. כך טוב להם. אולי הם, החפשים, תחת בלואי-הסחבות יבנו
עולם חדש, עולם חדש ויפה...

— עולם חדש עם טלאים ישנים — מלגלג ליפמן הספקן.

וברונשטיין מוסיף לדבר זמן רב ומתלהב בדבריו...

לילה. זמן רב לא יכול לישון והתהפך מצד אל צד. מחשבות משונות
הרגיזוהו.

ביום הוא עודנו צעיר, מלא חיים ותנועה; אבל בלילה, כשעצמותיו
הקשות, הדלות מנקשות במטה הצרה, כאלו זקנה קופצת עליו והלך-
מחשבותיו נעשה אטי, כשל זקן...

אז תעמוד לפניו רוזה במלבושי-הקיץ שלה, הלכנים והשקופים, יעמדו
חריי, ולאט לאט, מבליי-משים, הוא עובר אל בין המתים

בלילה מפחידה כל-כך ריקנות החדר, והכביע הטפשי, חסרי-הטעם,
שכבר הקרים קצת, מתחיל שוב מטפטף...
הדממה מפחידה אותו.
או יגש אל מטת מירה'לי.

הנערה ישנה. בשנתה צנחה כתנתה ונגלה קצה חֶזֶק הוֹך. לאור
העששית נראה שטף-הדם בלחייה הקורות, שהאדימו קצת. איזה דבר רך
ומעורר-חמלה יש בגוף החלש הזה, שלא התפזח עוד כל-צרכו...
כאן, במטה זו, היה כל היקר לו עתה, היה כל עתידו. ואף שבינתו
אמרה לו, כי גם אז, לאחר שיעבור מן העולם, תהיינה צרות וטרדות
קטנות ומחלות— בכל-זאת הרי זה עודנו עתיד, ואותו עוד יוכל לצייר לו בכל
הגונים שהוא חפץ. ונדמה לו, כי אז יהיה עולם אחר לגמרי, טוב ויפה כל-כך,
וחייה של רוזה יהיו טובים ויפים וגאיונים, ודרכה יהיה תמיד דרך של
אשר ושמש...

הוא עמד והקשיב לנשימתה השלוה. גל חם שטף את לבו ועלה עד
צווארו... ומפני הנשימה השלוה ברחו ונגוזו הצללים הישנים ולא העזו
לשוב...

הוא נשק לה על מצחה, וזמן רב עמד והסתכל בה, ועצר נשימתו...

